

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

AGENCJA RYNKU
ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
15

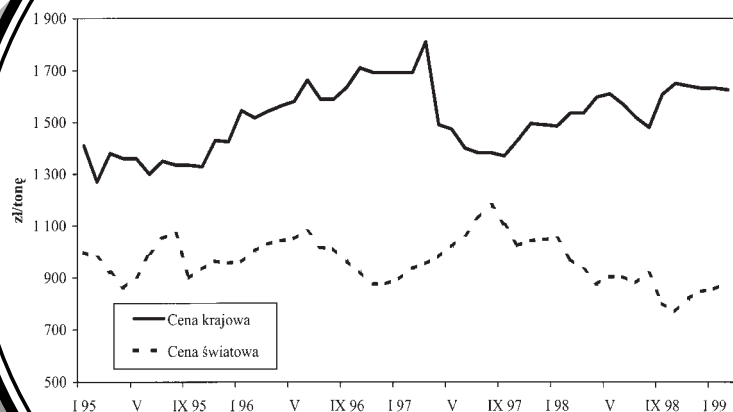
RYNEK CUKRU

stan i perspektywy

ISSN 1231-2630

RAPORTY
RYNKOWE

Światowe i krajowe ceny cukru białego
w latach 1995-99

KWIECIEŃ 1999

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Sytuacja na rynku światowym
- III. Produkcja buraków cukrowych
- IV. Stan przemysłu cukrowniczego
- V. Zużycie cukru
- VI. Handel wewnętrzny
- VII. Handel zagraniczny
- VIII. Interwencja na rynku cukru
- IX. Inne środki słodzące

Artykuły specjalne:

Koszty produkcji cukru w kampanii 1998/99 – Łucja Chudoba

Regulacja rynku cukru – Zygmunt Smoleński

**Przy publikowaniu całości lub fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowany w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski tel: 827-36-64

AUTORZY:

Zygmunt Smoleński
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-75-53

Łucja Chudoba
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 415

Piotr Szajner
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

Janina Nowak
• ARR • Warszawa
Tel.: (0 22) 623-26-50

Raport zatwierdziła w dniu 7.04.1999 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w listopadzie 1999 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /9/ • maj 1999,
2. Rynek drobiu i jaj /15/ • maj 1999,
3. Rynek mleka /16/ • maj 1999,
4. Rynek mięsa /16/ • maj 1999,
5. Rynek zbóż /16/ • czerwiec 1999,
6. Rynek rzepaku /15/ • czerwiec 1999,
7. Rynek ziemi rolniczej /2/ • czerwiec 1999,
8. Rynek owoców i warzyw /14/ • lipiec 1999,
9. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /16/ • wrzesień 1999,
10. Rynek pasz /6/ • październik 1999,
11. Rynek ziemniaka /16/ • listopad 1999,
12. Rynek cukru /16/ • listopad 1999.

REASUMPCJA

Od trzech sezonów na krajowym rynku cukru występuje przewaga podaży nad popytem. Złożyło się na to kilka przyczyn. Przede wszystkim zmalało spożycie cukru w gospodarstwach domowych. Po okresie szybkiego wzrostu zużycia cukru w przetwórstwie spożywczym, w 1998 r. zanotowano stagnację. Poza tym w ostatnich latach nastąpiło ograniczenie popytu na cukier ze strony innych podmiotów rynkowych. Szacuje się, że w minionych trzech latach popyt na rynku krajowym wykazywał tendencję malejącą i wynosił w 1996 r. – 1620 tys. ton, w 1997 r. – 1610 tys. ton i w 1998 r. – 1600 tys. ton.

Rosła natomiast podaż cukru. Produkcja cukru przeznaczonego na rynek wewnętrzny – kwota A – zwiększona została z 1500 tys. ton w sezonie 1995/96 do 1630 tys. ton w sezonach 1996/97 i 1997/98, a następnie do 1650 tys. ton w sezonie bieżącym.

Następnym, istotnym źródłem nadwyżki był import cukru. W ciągu dwóch minionych sezonów do Polski sprowadzono 86 tys. ton tego produktu.

Ponadto nowelizacja „Ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym”, przeprowadzona w 1996 r.¹, zobowiązała ARR do odtwarzania rezerw cukru z kwoty C. W konsekwencji każdorazowe odnawianie rezerw powodowało dodatkowe zasilanie podaży cukru na rynku wewnętrznym.

W warunkach trwałej przewagi podaży nad popytem, przeciętne ceny zbytu obniżyły się z 1,71 zł/t w sezonie 1996/97 do 1,67 zł/t w sezonie 1997/98.

Na początku sezonu 1998/99 zapasy cukru wynosiły ok. 265 tys. ton i ceny zbytu powinny w dalszym ciągu maleć. Ustalenie urzędowej, minimalnej ceny zbytu w wysokości 1,71 zł/kg, a łącznie z VAT – 1,83 zł/kg, zobligowało cukrownie do jej przestrzegania. Tymczasem na krajowych

giełdach towarowych w kwietniu 1999 r. notowano ceny cukru 1,28-1,36 zł/kg. W tych warunkach realne ceny zbytu kształtują się poniżej 1,40 zł/kg.

W 1998 r., podobnie jak w dwóch poprzednich, uzyskano plony buraków cukrowych znacznie wyższe niż w pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych. Wyniosły one 379 dt/ha.

Przemysł cukrowniczy wyprodukował w ciągu ostatniej kampanii, trwającej 68 dób, 2060 tys. ton cukru białego (wg informacji z poszczególnych cukrowni – 2091 tys. ton). Osiągnięto bardzo korzystne, niespotykane od lat wskaźniki: wydajności cukru z buraków – 13,97%, zawartości cukru w surowcu – 16,55% i produkcji cukru w przeliczeniu na 1 ha plantacji – 5,23 t.

Systematyczna modernizacja większości cukrowni powoduje z roku na rok zwiększanie zdolności przerobowych. Intensyfikacja dobowych przerobów surowca nie przyczynia się jednakże do optymalnego wykorzystania majątku produkcyjnego w skali branży, gdyż obowiązujący system rozdziału limitów produkcji cukru nie sprzyja eliminacji nierentownych cukrowni.

W 1998 r. sytuacja ekonomiczno-finansowa przemysłu cukrowniczego była bardzo trudna. Wynik finansowy brutto zamknął się stratą w wysokości 6,8% przychodów, strata netto wyniosła 7,1% przychodów, a płynność finansowa spadła znacznie poniżej bezpiecznego poziomu.

Na rynku światowym przewaga podaży eksportowej nad popytem importowym doprowadziła do nie notowanego od dawna spadku cen. Ceny cukru białego w pierwszym kwartale 1999 r. kształtowały się na poziomie ok. 230 USD/t, a cukru surowego 160 USD/t, z tendencją spadkową.

W tych warunkach eksportowano cukier kwoty B, zarówno

w ramach limitu na rok 1998 jak i nie wykorzystanych limitów z lat poprzednich. Łącznie dotowany eksport wyniósł ok. 136 tys. ton. Ogółem w ub.r. sprzedano za granicą prawie 340 tys. ton po przeciętnej cenie 292,4 USD/t, głównie do krajów b. ZSRR.

Niskie ceny na rynku światowym stwarzają realne zagrożenie importu taniego cukru. Równocześnie jednak głęboki spadek cen na rynku wewnętrznym skutecznie chronił przed zbyt dużym importem. W związku z tym w 1998 r. do Polski sprowadzono ok. 19 tys. ton cukru.

Niskie realne ceny zbytu cukru powodują ograniczanie przez cukrownie kontraktacji buraków cukrowych na kampanię 1999/2000. Niektóre cukrownie oferują niższe ceny buraków cukrowych od ubiegłorocznych, stosownie do realnych cen zbytu cukru.

Przewiduje się, że areał buraków cukrowych zostanie zmniejszony z ok. 400 tys. ha w 1998 r. do 360-380 tys. ha w roku bieżącym.

Biorąc pod uwagę, że pozostają głównie najlepsi plantatorzy oraz, że systematycznie poprawiają się wskaźniki technologiczne cukrowni, w kampanii 1999/2000 zostanie zebrane ok. 14 mln ton korzeni i wyprodukowane 1800-1900 tys. ton cukru.

Na krajowym rynku środków słodzących powstała realna konkurencja branży cukrowniczej. Zakłady przetwórstwa skrobi, które dotychczas zajmowały się produkcją syropów skrobiowych z pszenicy, od stycznia 1999 r. zaczęły również wytwarzać izoglukozę, tj. izomeryzowany syrop skrobiowy, służący do słodzenia napojów i soków. Przewiduje się, że w 1999 r. dostarczą na rynek krajowy do 40 tys. ton izoglukozy w stanie płynnym, co stanowi równowartość ok. 28 tys. ton cukru.

¹ Dziennik Ustaw nr 98 z dnia 16 września 1994 r., poz. 473 i Dziennik Ustaw nr 152 z dnia 23 grudnia 1996 r., poz. 724.

Tabela 1

**Bilans cukru
w tys.ton**

Wyszczególnienie	Sezony				
	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99 przewidywania	1999/2000 prognoza
Zapasy początkowe w dniu 1 października (a)	103	135	216	259	329
Produkcja	1577	2240	2060	2060	1800-1900
Import	54	76	10	15	10
Zużycie krajowe	1620	1650	1640	1625	1625
w tym:					
w eksportowanych wyrobach o zawartości cukru powyżej 20%	-	30	30	25	25
Zmiana stanu rezerw (+) (-)	+26	-72	+20	+5	-
Eksport	5	513	407	385	125-225
Zapasy końcowe w dniu 30 września a)	135	216	259	329	389

a) Zapasy u producentów i w handlu.

b) Według GUS.

Źródło: Dane GUS i szacunek autorów.

SUMMARY

Sugar surplus has been a main feature of domestic market for the last three seasons. There were several reasons leading to the surplus. Before all sugar use at the household level declined. Following a period of high growth of sugar use in food industry, a stagnation process was observed in 1998. In spite of this, the other market players showed weak demand for sugar in recent years. It is estimated that for the last three years demand for sugar has been sloping downward and amounted 1620 thousand tons in 1996, 1661 thousand tons in 1997 and in 1600 thousand tons in 1998.

However sugar supply has been growing. The level of sugar production directed into domestic market (Quota A) was increased from 1500 thousand tons in 1995/96 to 1630 thousand tons in 1996/97 and 1997/98 and to 1650 in the current season.

The other reason causing the surplus of sugar was import, which totalled 86 thousand tons during the last two seasons.

Moreover the amendment to the "Law of 26 September 1994 on the common rules of sugar market organisation and the ownership changes in sugar industry" made in 1996¹ bound the ARR to rebuild sugar reserves of Quota C, which virtually created additional supply in domestic market.

In the conditions of permanent excess supply, average procurement prices declined from 1.71 zł/t recorded in 1996/97 to 1.67 zł/t in 1997/98.

At the beginning of 1998/99 sugar stocks totalled approx. 265 thousand tons. Bearing in mind this, we can expect a further decline in sugar prices. Setting minimum sale price at 1.71 zł/kg (1.83 zł/kg including VAT) obliged su-

gar factories to obey this. Simultaneously sugar prices observed in April of 1999 at commodity exchanges fluctuated between 1.28 and 1.36 zł/kg. In these circumstances real sale prices fell below 1.40 zł/kg.

Similarly to the previous two years, sugar beet yields in 1998 were significantly higher than in the first half of the 1990's and amounted 379 tons per hectare.

During the last campaign (lasting 68 days), sugar industry produced 2060 thousand tons of white sugar (2091 thousand tons according to the data collected from particular sugar factories). The efficiency ratios reached high level not recorded since many years: sugar efficiency - 13.97 %, sugar content in raw material - 16.55%, sugar production per 1 hectare - 5.23 t.

Year by year modernisation of majority of sugar plants leads to an increase in the production capacities. However the increase in production capacity does not create proper conditions for reasonable use of the assets involved in sugar production in the branch scale. The system of sugar production limits does not assure the withdrawal from the business of not profitable sugar plants.

In 1998 the economic situation of sugar industry was very difficult. At the end of 1998 the whole branch in average showed a loss reaching 7.1% of the revenue. Financial liquidity ratios fell below critical level.

Excess of supply over demand led to a remarkable decline in sugar prices on the World market. In the first quarter of 1999 white sugar prices waved around 230 USD/t and raw sugar prices sloped down to 160 USD/t with a downward tendency.

In low price circumstances exports quotas within Quota B set for 1998 as well as those set for previous years were not utilised. Subsidised exports of sugar totalled approx. 136 thousand tons. In total, almost 340 thousand tons of sugar was exported at average price of 292.4 USD/t. Exports were directed mainly to former USSR.

Low level of world prices create a real threat of sugar imports into domestic market. Although deep decline in domestic prices prevented from unnecessary imports of sugar. In 1998 sugar imports totalled 19 thousand tons.

Low sale prices of sugar in real terms lead to a contraction in the volume of procurement contracts signed by sugar plants for the 1999/00 season. Reflecting weak sale prices, some of sugar plants offer lower prices for raw sugar beet than last year.

It is forecast that the area of sugar beet will decline from 400 thousand ha in 1998 to some 360-380 thousand ha in 1999.

Taking into consideration that mainly the best producers remain in the business and technological indicators of sugar plants are improving, sugar beet crop of 14 mln tons and sugar production of 1800-1900 thousand tons are predicted.

There is a competition of sugar industry in the market of sweeteners. Starch plants that insofar produced wheat starch syrup, started to produce isoglucose used for beverage sweetening. It is forecast that isoglucose supply in 1999 will reach 400 thousand tons in terms of liquid, or 28 thousand tons in terms of sugar.

¹ Official Journal No 98 of 16 September 1994, p. 473 and Official journal No 152 of 23 December 1996, p. 724.

Table 1**Sugar balance
('000 tons)**

Specification	Seasons				
	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99 estimation	1999/2000 forecast
Opening stocks as of October a)	103	135	216	259	329
Production b)	1577	2240	2060	2060	1800-1900
Imports	54	76	10	15	10
Domestic use	1620	1650	1640	1625	1625
of which:					
exported foodstuffs with over 20% of sugar	-	30	30	25	25
Reserve changes (+/-)	+26	-72	+20	+5	-
Exports	5	513	407	385	125-225
Carry-over stocks as of September 30 a)	135	216	259	329	389

a) Stocks at wholesale and retail level and producer stocks.

b) Central Statistical Office data.

Source: Central Statistical Office data and author's estimations.